

A másik ország

– Kiss Ottó

Részlet a Palatinus Kiadónál a Budapesti Könyvfesztiválra megjelenő regényből

Jávorkával több mint egy év után találkoztam újra. Időközben is láttam néhányszor messziről, de vagy ő volt Lovász Marival, vagy én Petrával, és ilyenkor csak köszöntünk, vagy intettünk egymásnak az utca túloldaláról. Augusztus elején, pár nappal a felvételi értesítőm megérkezése után futottam vele össze újra. A Csonka-ér fahídja előtt találkoztunk, jó kedve volt, szemmel láthatóan örült nekem. Úgy nézett ki, az ő élete is jól alakul. Azt mondta, befejezte a vánkosdi iskolát, és alig egy hónapja végleg hazaköltözött a szüleihez. Most egyedül lakik a bátyja egykori kisszobájában, időközben ugyanis Lovász Mari elárulta, hogy mégsem terhes, csak egy próba volt az egész, tesztelni akarta őt, vajon mit szólna hozzá, ha kiderülne, hogy tényleg az. Pedig az anyjának, Mancinéninek, aki egyre kövérebb lett, nagyon jól jött volna a segítség, rá is beszélt Jávor bácsit, hogy a két fiatal odaköltözhesse a kisszobába, aztán nekiálltak Jávorkával rendbe hozni, kimeszelték a falakat, ágyat, két széket és íróasztalt tettek be, de amikor Mari tudomást szerzett a készülődésről, azonnal elárulta az igazságot.

— Majdnem hazaköltöztem miatta — mondta Jávorka —, felforgattam az életemet, ő meg közölte, hogy nem is terhes. De az látszott, hogy nagyon elégedett magával, mert a tesztje jól sikerült — vigyorgott rám.

Mindig a legrosszabb kerék csapja a legnagyobb zajt, állapította meg Jávor bácsi, amikor tudomást szerzett a dologról, és ezzel a részéről le is volt zárva a Lovász Mari-ügy. Egyébként sem szívelte soha a lányt, nem is nagyon tetszett neki, és úgy gondolta, hogy a fia ezek után biztosan nem fogja összekötöni vele az életét. Jávorka viszont másképpen gondolta, kijelentette, hogy az ő boldogságához semmi köze az apjának, de még a próbának se. A boldogság ugyanis nem esemény, hanem rátermettség kérdése, magyarázta nekem is, amúgy meg, mondta, egy igazán jó lélek a csúnya testben is jól érzi magát, máskülönben miért költözött volna oda.

Egy másodpercre elhallgatott, aztán feltűnően végigmért.

— Mert neked se tetszik a Mari? — kérdeztem, mintha nem érteném a pillantását.

Képzelm el, legyintett, és felült a fahíd korlátjára, mintha mi sem történt volna, képzelm el, hogy mióta a kisszobában alszik, már harmadszorra nyílik ki éjjel az íróasztal, de mindig csak az a fiók, amelyikben az István csecsemőkori fényképe van. Minden este megnézi, mert amúgy is ott ül esténként, ott van a Biblia, és mostanában minden áldott este azt olvassa. Ha nem lenne a helyére tolvaj a fiók, akkor le se tudna ülni, de reggelre mégis nyitva van, már háromszor is nyitva volt, és ez megint valami jel lehet. Az apja szerint csak arról van szó, hogy István lelke ott maradt a szobában, ő nyitogatja a fiókot, hogy figyeljenek rá, de hiába, mert a test már elment, ha akarnának, akkor sem tudnának csinálni már semmit. Legföljebb azt, amit ő egyébként előre megmondott, hogy tényleg nem kéne még egy ideig a kisszobába csecsemő, mert esetleg úgy járnak, mint annak idején Lovászék a tejes vödörrel, amikor is ugye beléköltözött egy kis állat lelke, valami macskaféléé. Az apja szerint Jávorkának

is várni kellett volna még vagy öt évet a költözéssel, mert öt év alatt a bolygó lélek is megtalálja az utat a mennyországba, ez köztudomású. Ő viszont úgy gondolja, nézett rám, hogy a fióknyitogatással megint az Isten akar üzeni valamit, csak egyelőre nem tudni, hogy mit. És azt se lehet megfejtetni, hogyan képes rá, hogyan képes kitolni a fiókot éjszakánként a bátyja fényképével. Csak az biztos, hogy ő üzen, és éppen azért teszi ilyen eszközökkel, hogy ne gondolhassunk másra, csak rá, csak a természetfölöttire. De vajon mit akar?

Nem tudtam, kinek adjak igazat. Valójában nem is nagyon izgatott a kérdés, érdekesnek találtam ugyan, amit Jávorka mondott, ám abban sem voltam egészen biztos, hogy igazat beszél. Láttam, várja a véleményemet, vagy legalábbis hogy mondjak valamit, de mivel nem szólaltam meg, leugrott a korlátról, és megkérdezte, tudom-e, hogy ő fog vetíteni 17-én este. Eddig nem tudtam, most már viszont kíváncsi vagyok, feleltem, mire közölte, hogy ha készen lenne a mozi, akkor akár már augusztus elejétől munkába állhatna, de hát a szocializmus már csak ilyen, ő megmondta előre, nem lesz itt semmi, és hogy ezt utálja a legjobban, ezt, hogy mindig igaza van.

Füredi József tanácselnök eredetileg augusztus 20-ára tervezte a vetítést, de mivel az Alkotmány ünnepe abban az évben szerdára esett, úgy döntött, előrehozatja vasárnapra. Az építkezés akkori fázisában, és figyelembe véve, hogy eddig is milyen lassan haladtak, gyakorlatilag semmi esély nem mutatkozott rá, hogy egy-két éven belül elkészülhet a mozink, az a három nap tehát nem számított, ezt tudtuk mindketten. A munkások egyébként már május óta két műszakban dolgoztak, reggel hattól kettőig, a váltás kettőtől este tízig, sőt, Füredi minden második hétvégére kommunista szombatot rendelt el, mert hivatalosan csak kéthetente lett volna munka, de a brigádoknak májustól a szabad szombatokon is dolgozniuk kellett, ráadásul még fizetést se kaptak. Ám minden hiába volt, mert a mozi csak nem akart kinőni a földből. Akkor még csupán az alapok egy része és néhány falkezdemény állt, a tanácselnök viszont következetesnek tűnt, legalábbis igyekezett betartani az ígéretét, és az eredeti időpontban megtartani a vetítést, szabad téren, mást nem tehetett. Azt is hallani lehetett, hogy ha jól sikerül, ha a citkóiak jól fogadják, még a nyáron megismételheti, akár többször is, de a jövő nyáron biztosan. A rossz nyelvek szerint Füredi csupán a filmesek miatt csinálta az egészet, hogy lássák, ő mindent megtesz, rajta nem múlik, így aztán nemcsak a falu előtt, de a pestiek szemében is jó színben tűnhet fel. Mert a filmesek azon a nyáron szinte végig itt voltak, az egyik kamerával az építkezés egy-egy szakaszát rögzítették, a másikkal meg, amelyiken az Arri felirat volt, Jávorka szerint Arriflex, a stáb két tagja a falut járta.

Elindultunk hazafelé. Én a vetítésről csak annyit tudtam, amennyit általában a citkóiak, de Jávorka a beavatottak közé tartozott, reméltem, hogy részleteket is ismer. Úgy gondoltam, elkísérem egy darabig, kíváncsi voltam, mit tud még, és én is szerettem volna elmondani neki ezt-azt Petráról, meg hogy hová megyek továbbtanulni.

Közel egy hónapja a tanácselnök személyesen hívatta be, hogy felajánlja neki a 17-ei vetítést. Füredi akkor már ígéretet kapott a vánkosdi Petőfi mozitól egy hordozható Bauer vetítőtőgépre, és megkérdezte Jávorkát, tudná-e kezelni. Már hogyan tudnám, nézett rám Jávorka mosolyogva, ismerem, mint a tenyeremet. De rendes játékfilmet, MOKÉP forgalmazását Füredinek nem adtak, mert azt csak bejegyzett mozi kaphat, így két lehetősége maradt: vagy propagandafilmet hozat, vagy elkéri a pestiektől azt az anyagot, amit nálunk vettek fel.

— Az jó lenne — mondtam. — Legalábbis érdekes.

Csak az a baj, folytatta Jávorka, és szemmel láthatóan meg volt elégedve, amiért ilyen érdeklődő vagyok, hogy annak a filmnek, ami itt készült, nem lesz hangja. Próbálta is elmagyarázni Füredinek, de a tanácselnök nem értette, hogy a 16-os film, vagyis az a 16 milliméteres, nézett rám újra, és felemelte a mutatóujját, amivel ezek a pestiek dolgoznak, kétszalagos rendszer, ezért csak vágás után tud rendes hangot produkálni, illetve miután a laborban a hangot a filmcsík szélére világították. Persze az előhívott, de vágatlan anyagot, az úgynevezett musztert is meg lehet nézni a Baueren, csak nem lesz jó a hangja.

— Akkor a Füredi megkérdezte, hogy én mit javasolnék — állt meg Jávorka egy pillanatra, és kicsit kihúzta magát, legalábbis úgy láttam, néhány centivel magasabb lett. — Persze határozott voltam, mint mindig, azonnal megmondtam neki, hogy én a pestiek filmjére szavaznék, bár a propagandafilmmel ugye nekem is könnyebb dolgom lenne, pláne ha két gépet kapnánk, mert akkor akár folyamatosan is mehetne a vetítés.

Továbbindultunk, és Jávorka kisebb előadást tartott még a kétgépes vetítés előnyeiről, aztán felsorolta azokat a jeleket, amelyeket a filmtekercsek végén alkalmaznak, hogy a gépészek tudják, mikor kell felkészülniük a szalagcsereére, mikor kell elindítaniuk a másik gépet. Megvártam, míg befejezi, csak akkor kezdtem volna beszélni Petráról, de éppen a tejszarnokhoz értünk, és ő azonnal elköszönt. Az ajtóra ott is ki volt téve a felhívás, amelyet néhány nappal azelőtt már a pártházon, több közintézményen és a kirakatokban is olvastam: *Tisztelet elvtársak, elvtársnők! Citkóiak! Augusztus 17-én, vasárnap este 19h órai kezdettel vetítés lesz megtartva a készülő mozi helyén a régi malomnál. Mindenkit elvárunk, a gyerekeket is. Széket, sámlit hozz!* Füredi József s.k.

A vetítés előtt két nappal, augusztus 15-én, pénteken hajnalban dobhártyaszaggató dübörgésre ébredtem. Öreganyámék házával szemközt, Puskáréknál lakodalomra készültek, a nagyobbik fiuk, Laci nőszült, ezt tudtam, de arra nem számítottam, hogy ez ekkora felhajtással jár. Kibújtam a takaró alól, hogy megnézzem, mi ez az éktelen robaj. Puskárék előtt éppen akkor borítottak le vagy két mázsa fémcsövet egy platós IFÁ-ról. Becsuktam a tisztaszoba ablakát, hogy visszafeküdjek még egy kicsit, és csak akkor láttam meg Jávorkát a teherautó mellett, ő is ott ügködött a munkásokkal. Bár két héttel azelőtt azzal váltunk el, hogy legközelebb a vetítésen találkozunk, a reggeli etetés után kimentem hozzá.

Órabérben szegődött el a lakodalmas sátrat építeni. Amikor kiléptem a kiskapun, éppen cigarettaszünetet tartottak, ő nem gyújtott rá, egy fűszál volt a szájában, azt rágsálya, és ahogy meglátott, elindult felém. Azt mondta, jó híre van, beszélt a pestiekkal, mint szakember a szakemberekkel, és próbavetítést is tartottak Füredi felügyeletével, úgyhogy most már mindent tud. Lesz két tekercs film hanggal, ez már biztos, de sajnos a korábbi felvételek közül csak azok, amelyeken az építkezést dokumentálták, mert túl sok az anyag, és Füredi szerint most az a lényeg, hogyan készül a mozi. A filmesek adnak majd a legfrissebb felvételekből is, azokhoz lesz lemezjátszó. Ezek igazi profik, nézett rám Jávorka, kétpercenkénti expozíciókkal leköckázzák a műszakokat, személyzet nélkül, automatával, hogy ne kelljen állandóan ott ácsorogniuk.

Bólintottam, mintha érteném.

— Amúgy mi van? — kérdeztem.

— Amúgy semmi — köpte ki a fűszálat Jávorka. — Megoldódott a fióknyitogatási ügy.

— Mert?

— Mert az apám megoldotta. Kivette István fotóját a fiókból, és kirakta az asztalra.

Aznap ebéd utánra beszéltem meg találkozót Petrával. Biciklivel jött, és a sarkon várta meg, míg odaérek. Amikor kiléptem a házból, a sátor már állt. Nem gondoltam volna, hogy ekkora lesz, hogy ekkora sátor egyáltalán létezik. Puskárék egész utcafrontját elfoglalta, a hátulja a nyitott nagykapun át beért az udvar közepéig, az eleje meg majdnem a kocsiútig lenyúlt. A hatalmas bejárat, amelyen egy traktor is behajthatott volna, épp az ablakomra nézett.

Petra aznap délután ki akart menni a kiserdőbe szarvaslesre, de mikor az utca végéből megmutattam neki a sátrat, és megmondtam, hogy koraeste lakodalomra vagyok oda hivatalos, úgy döntött, ő is hazamegy vacsorára.

— Vigyél inkább az érpartra, mert mire kiérnénk az erdőig, fordulhatnánk is vissza — közölte fontoskodva, közben felült a csomagtartóra. — Egyébként is sok mindent szerettem volna neked mondani, és nem árt, ha a szarvaslesen csendben van az ember — folytatta már a hátam mögül, és a Csonka-ér fahídjáig abba se hagyta a csacsogást. Néha megcsiklandozta a hónom alját vagy megbökdöste a bordáimat, kuncogott, viháncolt, kérdeztetett, de akárcsak együttléteink során bármi más, ez is olyan természetesnek tűnt, mint az, hogy este bealkonyul vagy hogy hajnalonként megvirrad. Aznap délután az érparton is csak nevetgéltem, beszélt, tervezgetett, hogy s mint lesz két hét múlva. Vajon milyen az iskola, tudunk-e együtt utazni Vánkosdra, tudunk-e majd együtt ebédelni, hány szép lány lesz a kollégiumban és hány az iskolában, közülük mennyien szeretnek belém reménytelenül, vagy nem egészen reménytelenül, és hogy nekem is tetszenek-e majd, vagy továbbra is csak ő tetszik, mert ugye annyira szeretem, hogy csak na.

Ott is ő tetszik majd, állapította meg végül, amikor látta, hogy minden felvetésén csak mosolygok, aztán hatalmas csókot

nyomott a számra. Mikor elváltunk, még mindig nagyon felszabadult volt, és meglepetést is ígért, de hogy mit, vagy hogy mikorra, arról egy szót sem volt hajlandó elárulni, hiába faggattam, csak nevetgéltem.

Este, a lakodalomra kénytelen voltam felvenni az új öltönyömet, amit ballagásra kaptam, öreganyámék rábeszéltek. Eleve nem tetszett, de a végzős osztályok erre szavaztak, így aztán ilyet kellett varratnia mindenkinek, világosbarna zakó és csúnya, sötétbarna pantalló. Ráadásul a nyakkendő és a begombolt ing nagyon zavart, kényelmetlenül éreztem magam, vörösödött a fejem, és állandóan arra kellett gondolnom, hogy mindenki engem néz.

Puskárék valamennyi rokona a sátorban ült, legalábbis úgy gondoltam, mindegyikük ott lehet, mert nehéz lett volna elképzelni, hogy ennél több hozzátartozójuk is létezhet a világon. Legalább negyven, talán ötven számomra ismeretlen ember gyűlt össze, ám ők nem nyugtalanítottak, annál inkább az ismerős utcabeliek. Még az a beteg pesti öregember is megjelent néhány órára, aki annak idején megvette a házunkat, és akit egyébként máskor mindig csak rövid időre láttam. Megjegyezhetetlen vezetékneve volt, valamilyen Kálmán, ennyit tudtam róla, meg azt, hogy ő zavar a legjobban, mert úgy éreztem, folyton engem figyel. Talán mégsem a nyakkendő miatt néz, gondoltam később, hogy nyugtassam magam, inkább csak azért, mert ő is egyedül érzi magát, ilyen szempontból hasonló volt a helyzetünk. Mindössze egyetlen szimpatikus vonását fedeztem fel, fényképezőgépet lógatott a nyakában, ahogy másik tíz-tizenöt ember is a sátorban, elsősorban Puskárék rokonai. Szerencsére a velem egykorúak illetve a még fiatalabbak, a gyerekek külön-külön asztalokat kaptak, nekem se kellett hát öreganyámék mellé ülnöm, egy viszonylag távoli sarokba kerültem, csak akkor láttak, akkor tudtak ellenőrizni, ha felém fordultak, de többnyire el voltak foglalva egymással vagy az ismerőseikkel, igyekeztek jól érezni magukat, ahogy én is, kevesebb sikerrel.

Valamivel nyolc után megértettem, Petra miért titkolózott annyira. Igazi meglepetés volt, nemcsak az, hogy megjelent, de az is, hogy mennyire gyönyörű. Halvány rózsaszín, majdnem

fehér ruhájában, feltűzött hajával, magas sarkú cipőjében szebbnek láttam, mint a menyasszonyt. Úgy tipegett végig a sátor hátsó, udvar felőli bejáratától az asztalomig, akár egy igazi úri hölgy. Éppen készültek felszolgálni a levest, nagy volt a nyüzsgés, a gyerekek rohagáltak körbe-körbe, aztán ki a sátorból, és vissza, be egészen a közepéig. Petra olyan természetesen jött oda hozzám, mintha egész este a lakodalomban lett volna, mintha valakinek a hozzátartozója lenne. Áthajolt az asztalon, és amikor már egészen közel ért az arcomhoz, végre megszólalt:

— Öt perc múlva várlak — mosolygott a szemembe, aztán, mint aki jól végezte dolgát, eltiptegett a sátor utcafrontra néző, hatalmas bejárata felé.

Utánanéztam, és láttam, mennyire csinos. A magas sarkú cipőben megfeszültek lábán az izmok, a könnyű nyári ruha a csípőjére simult.

Vártam egy ideig, és amikor úgy éreztem, elég idő telt már el, nem lesz túl feltűnő, ha távozom, felálltam, és elindultam a hátsó bejárat felé, oda, ahonnan Petra jött. Az udvaron négyen dohányoztak, két férfi és két nő, néhány lépésnyire megálltam tőlük, mintha csak friss levegőt akarnék szívni. Amikor eloltották a cigarettákat, és a ház mosdója felé indultak, megkerültem a sátrat, aztán Puskárék nyitott nagykapuján kimentem az utcára. Bent akkor harsant fel újra a vőfély hangja, egész este őt kellett hallgatnunk. Meghoztam a kakast egész tarajával, játsszon a menyasszony a vőlegény farkával, kurjantotta. Ugyanebben a pillanatban hallottam meg Petra hangját is a hátam mögül.

— Katasztrófális — mondta derűsen, és csak aztán lépett mellém.

— Az — mondtam én is.

— Menjünk innen — fogta meg a karomat, és húzott az utca másik oldala felé. A szemem addigra hozzászokott a sötét-höz, láttam, hogy lehajol az első akácfa tövéhez. Egy kockás plédet hozott otthonról, azt emelte fel, és ugyanazzal a mozdulattal a kezembe is nyomta.

— És most mi lesz? — kérdeztem.

— Úgy határozottam, lemegyünk az érpartra — mosolygott. — A kiserdő túl messze van.

—Az messze — mondtam én is.

